

foto Loo Plan

Boomveiligheid: los van angst en met gezond verstand

— Wouter Delforterie

Zorgplicht, VTA en boomveiligheidscontroles: het zijn geen onderwerpen waar beheerders van bos en natuur doorgaans enthousiast van worden. Toch vraagt dit onderwerp regelmatig de aandacht van bosbeheerders. Bij veel van hen heerst daarnaast vaak onduidelijkheid over welke inspanning zij eigenlijk moeten leveren om aansprakelijkheid bij schade door ongelukken met vallende takken of bomen te voorkomen. Op 6 november 2015 organiseerde de KNBV samen met de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) een bijeenkomst over dit onderwerp.

Nieuw praktijkadvies boomveiligheid

De manier waarop invulling wordt gegeven aan het boomveiligheidsbeleid door verschillende beheerders loopt sterk uiteen. In sommige gebieden wordt hier weinig tot geen aandacht aan besteed terwijl andere beheerders regelmatig kostbare VTA inspecties en snoeiwerkzaamheden laten uitvoeren. Om te komen tot een meer eenduidige en

kostenefficiënte werkwijze omtrent boomveiligheid heeft de VBNE recentelijk het 'Praktijkadvies boomveiligheid in bos en natuur' uitgebracht. Het praktijkadvies is opgesteld in nauw overleg met verschillende terreinbeherende organisaties en boomjuristen onder begeleiding van adviesbureau Loo Plan.

Schade is nog geen aansprakelijkheid

Op de gezamenlijke bijeenkomst van de KNBV en VBNE op 6 november, die tevens de lancering van het praktijkadvies boomveiligheid betekende, werd al snel duidelijk hoe casusafhankelijk het aansprakelijkheidsrecht is met betrekking tot schade door bomen. Op de bijeenkomst werden een aantal casus uit de beheerpraktijk voorgelegd aan een panel van juristen. In alle casus vond in meer of mindere mate materiële schade plaats door het omwaaien van bomen. Wanneer er echter schade ontstaat als gevolg van vallende takken of bomen is niet per definitie de boomeigenaar aansprakelijk omdat voor bomen geen wettelijke risicoaansprakelijkheid geldt. Boomeigenaren zijn enkel aansprakelijk te stellen op basis van de algemene regels van schuldansprakelijkheid. Dit is enkel mogelijk wanneer de schade aantoonbaar het gevolg is van een onrechtmatige daad. In

juridische zin betekent dit dat er sprake moet zijn van: schuld of toerekenbaarheid, onrechtmatigheid, schade, er moet een causaal verband zijn tussen de onrechtmatige daad en de schade en er moet sprake zijn van relativiteit. In veel gevallen is een beheerder dus niet aansprakelijk te stellen voor de schade. De bewijslast ligt daarnaast ook nog eens bij de eiser.

Redelijkheid van boomveiligheidsmaatregelen

Om aansprakelijkheid voor schade te voorkomen is het echter wel verstandig om risico's in een gebied in kaart te brengen en passende maatregelen te nemen om ongelukken te voorkomen. Om te beoordelen wanneer er sprake is van een verhoogd risico en welke maatregelen redelijkerwijs verwacht kunnen worden van een beheerder op een specifieke locatie om ongelukken te voorkomen wordt vanuit juridisch oogpunt gekeken naar verschillende aspecten. Ten eerste dient ingeschat te worden hoe groot de kans is dat ongevallen kunnen ontstaan. In algemene zin is deze kans niet groot. Regelmatig vallen takken uit bomen, maar bijna nooit ontstaat hierdoor schade. De kans op ongevallen is natuurlijk wel groter in een oude laan met aftakelende bomen dan

bijvoorbeeld in een jonge bosaanplant. Tevens dient meegenomen te worden hoe waarschijnlijk het is dat gebruikers van bossen opletten en voorzichtig zijn. In algemene zin zullen bezoekers van bossen niet in hoge mate 'op hun hoede' zijn wanneer ze een bosterrein betreden. Er mag echter wel verwacht worden van bezoekers dat zij zich bewust zijn van aanwezige risico's in bossen op bijvoorbeeld vallende takken. Daarnaast wordt gekeken naar hoe groot de kans is op ernstige gevolgen wanneer er een ongeval plaatsvindt. Op een parkeerplaats of in een speelbos kunnen vallende takken zeer ernstige gevolgen hebben in de vorm van persoonlijk letsel. Wanneer dit het geval is zal dus een hogere inspanning van een beheerder worden verwacht dan op een afgelegen bospad.

Tenslotte wordt gekeken naar hoe bezwaarlijk de te nemen veiligheidsmaatregelen zijn. Het is niet reëel om van een beheerder te verwachten dat hij jaarlijks met een hoogwerker langs alle wandelpaden gaat om dood hout te verwijderen omdat dit eenvoudigweg te kostbaar is. Het verwijderen van elke boom waar een mogelijk veiligheidsrisico aan kleef is daarnaast vanuit ecologisch én vanuit maatschappelijk oogpunt niet wenselijk en kan dus meestal ook niet van een beheerder worden gevraagd.

foto Bergman Beheer Advies

Aansprakelijkheidswetgeving beschermt óók de beheerder

In discussies over boomveiligheidsbeleid in bossen wordt nog wel eens gesuggereerd dat de bosbeheerder vogelvrij is verklaard en bij elke voorkomende schade aansprakelijk kan worden gesteld. Uit het nieuwe praktijkadvies én uit de discussies op de bijeenkomst van de KNBV en VBNE blijkt dat dit zeker niet het geval is. Het nieuwe praktijkadvies geeft bosbeheerders daarnaast uitstekende handvatten om op kostenefficiënte wijze, los van angst en met gezond verstand, aansprakelijkheidsrisico's af te dekken. Door dit goed te organiseren kunnen beheerders zich vervolgens richten op hun belangrijkste taken: het werken aan mooier en rijker bos.

Bovenstaand artikel is grotendeels gebaseerd op het 'Praktijkadvies boomveiligheid in bos en natuur' en op de discussies gedurende de bijeenkomst op 6 november 2015 van de KNBV en VBNE. Het nieuwe praktijkadvies is te downloaden via de website van de VBNE (www.vbne.nl) en op papier te bestellen via info@vbne.nl.

Nederlands Bosbouw Tijdschrift beter digitaal ontsloten

— Patrick Jansen. Met behulp van vrijwilligers uit de vereniging zijn alle nummers van het Nederlands Bosbouw Tijdschrift enkele jaren geleden gedigitaliseerd. Een bedrijf heeft ze vervolgens bewerkt, zodat de artikelen ook doorzoekbaar werden met behulp van zoektermen. Er kon alleen met behulp van een ingewikkelde methode gezocht worden in de tekst van de artikelen. De WUR bibliotheek heeft haar systeem recent echter aangepast, zodat er nu ook eenvoudig met zoektermen gezocht kan worden in de gehele tekst van artikelen. Hiervoor kan het volgende webadres gebruikt worden: <http://library.wur.nl/WebQuery/nbt>. Als je met selectiecriteria wilt zoeken in alle 5389 artikelen, dan kun je het beste starten met het webadres <http://library.wur.nl/WebQuery/nbt?q=>. Links op de pagina kun je dan de gewenste selectiecriteria aanklikken.

Remote sensing in bos- en natuurbeheer

In welke vorm kan deze vooruitgaande techniek worden toegepast in beheer van bos- en natuurgebieden? En ook: Hoe maken bedrijven gebruik van deze techniek? Deze vragen stonden centraal tijdens het symposium 'Remote sensing in bos- en natuurgebieden' dat de commissie Natuurlijke Verjonging op 5 januari organiseerde in samenwerking met studievereniging LaarX in Velp. Aanleiding voor deze bijeenkomst was de aanname dat de wetenschap grote stappen maakt in het verbeteren van remote sensing technieken om bossen en natuurgebieden in kaart te brengen. Echter deze technieken worden nog gering toegepast door bos- en natuurbeherende organisaties. Harm Bartholomeus, werkzaam voor de WUR, presenteerde toepassingen van remote sensing in vegetatie onderzoek. Daarnaast gaf hij ook een overzicht in het gebruik van Lidar en Drones in bosbeheer. Hans Roelofsen, werkzaam bij Shell, focuste zijn presentatie op het gebruik van remote sensing ter ondersteuning van ecologische modellen en het monitoren van landschapsverandering. Remote sensing data kan als alternatieve bron van invoergegevens worden gebruikt in modellen om voorspellingen te kunnen doen over verschuivende vegetaties. Na de presentaties werd er gediscussieerd over de tijdrovende bezigheid en kosten van Terrestrial Lidar in bosbeheer. Mening hierover liepen uiteen. Sommigen uit het publiek beschouwen Lidar als een potentiële methode om een grondvlak te berekenen waar anderen deze aanpak tijdrovend beschouwen. Ter afsluiting werd nog benaderd dat het gebruik van remote sensing door het bedrijfsleven kan bijdragen aan de ontwikkeling van deze techniek en derhalve kan bijdragen aan het beschermen van de natuur en het beheren van bossen. Een uitvoerig verslag van het symposium is na te lezen op: www.knbv.nl

Het bos en de verstoorde illusie

Iedereen die een beetje over bos nadenkt stelt zich op enig moment de vraag: hoe ziet een bos er eigenlijk uit als je er niets aan doet? Ach, in Nederland hebben we geen oerbos, daarvoor moet je naar Polen. Op naar Bialowieza dus met de bestuursleden van Utrechts Landschap. Na een volle dag struinen door het uitgestrekte bos ga ik in de bus wat deelnemers langs en vraag naar hun bevindingen. Zeker mooi, indrukwekkend en zo meer. Maar wat doorvragen bleek nuttig: "Ik had iets anders verwacht van een oerwoud, daar heb je kapmessen nodig om je een weg te banen" en "het bos leek best wel op onze eigen bossen". Op zich een waardevolle constatering dat een oerbos, nou ja oer, in ieder geval een bos waar heel lange tijd niet is ingegrepen, veel overeenkomsten vertoont met onze aangelegde bossen. Ik kon me in deze relativisering van een oerbos, voor sommige mensen toch het toppunt van natuur, wel vinden.

Een andere reisgenoot had een minstens zo interessante indruk: ze meldde dat ze het toch wel 'kunstmatig' vond. Pardon? Deze 5000 ha oerwoud kunstmatig? Wat bleek, haar illusie van ongerept was verstoord door de kaarsrechte paden. In de tijd dat het bos jachtgebied was van de Russische tsaren is een ruitennet van brede paden aangelegd met een onderlinge afstand van 1 werst, iets meer dan een kilometer. De paden zijn al minstens honderd jaar niet meer gebruikt en goeddeels dichtgegroeid. De vegetatie op het vroegere pad is nauwelijks anders dan in het bos. Weinig paden dus en bepaald niet opvallend. Maar toch, voor deze bezoeker - bewust of onbewust - een verstoring van haar oerbosillusie: hier is de mens bezig geweest!

Beheerders die bezoekers van onze Nederlandse bossen serieus nemen - bezoekers die er vaak veel meer tijd door brengen dan de beheerders - doen er goed aan de mensen de illusie van natuur te gunnen. Beter geen rechte dunningspaden dus, tenzij je je bosterrein als een industriegebied ziet. Anders dan een kapvlakte blijven de dunningspaden zomaar een halve eeuw zichtbaar.

Simon Klingens

Onze KNBV-columnisten zijn: Wouter Delforterie, Erik van der Staak en Simon Klingens.